CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Юридичний факультет

Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан юридичного факультету
____ проф. Віталій ГОРДЄЄВ
«28» серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

МІЖНАРОДНЕ МІГРАЦІЙНЕ ПРАВО
вибіркова навчальна дисципліна

Освітня програма: «Міжнародне право»
Спеціальність: 293 Міжнародне право
Галузь знань: 29 Міжнародні відносини
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Юридичний факультет
Мова навчання: українська

Чернівці, 2026 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародне міграційне право» складена відповідно до освітньої програми «Міжнародне право» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право галузі знань 29 Міжнародні відносини.

Розробники:

Руденко Оксана Валеріївна, *кандидат юридичних наук, доцент*
Маник Альона Захарівна, *асистент, кандидат юридичних наук, асистент*

Викладачі, що забезпечують читання даної дисципліни

Руденко Оксана Валеріївна, *кандидат юридичних наук, доцент*
Маник Альона Захарівна, *асистент, кандидат юридичних наук, асистент*

Затверджено на засіданні кафедри Міжнародного права та порівняльного правознавства
Протокол № 1 від «27» серпня 2026 року

В.о. завідувача кафедри
міжнародного права
та порівняльного правознавства _____ **д.ю.н., проф. Світлана КАРВАЦЬКА**

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету
Протокол № 1 від «28» серпня 2026 року

Голова науково-методичної комісії _____ **PhD, ас. Лаура БЗОВА**

Метою навчальної дисципліни є теоретичне з'ясування підстав для виокремлення міжнародного міграційного права як самостійної комплексної галузі; аналіз специфіки джерел, предмета, методу та принципів його регулювання; встановлення комплексного характеру міжнародних публічно-правових аспектів світових міграційних процесів у плані міжнародного співробітництва держав на різних рівнях та за допомогою різних правових методів та інструментів. Навчальна дисципліна покликана сформувати у студентів знання про види, форми, особливості та специфіку міжнародного міграційного права.

Пререквізити. Для успішного вивчення даного освітнього компонента здобувачі повинні володіти базовими теоретичними знаннями та практичними навичками, набутими під час засвоєння таких навчальних дисциплін: «Теорія міжнародних відносин», «Теорія права», «Історія міжнародного права», «Міжнародне публічне право», «Private International Law».

Результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач володітиме наступними компетентностями, що закріплені в Освітній програмі «Міжнародне право» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право:

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність виявляти актуальні проблеми.

ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 9. Здатність до генерування нових ідей при вирішенні практичних завдань.

ЗК 13. Здатність до порівняльно-правового аналізу.

Фахові компетентності:

ФК 2. Здатність розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, форми та способи їх реалізації; види суб'єктів міжнародних відносин, їхню роль у сучасних міжнародних відносинах і міжнародній політиці.

ФК 3. Знання і розуміння ретроспективи формування міжнародних інститутів, зовнішньополітичних структур, правових та державних інститутів.

ФК 7. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи; знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, закріплених універсальними і регіональними актами з прав людини; міжнародних універсальних і регіональних, а також національних інституційних механізмів захисту прав людини.

ФК 8. Здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного публічного права з таких галузей, як: право міжнародних договорів, право зовнішніх зносин, міжнародне повітряне право, міжнародне морське право, міжнародне космічне право, право міжнародних організацій, міжнародне право прав людини, міжнародне економічне право, міжнародне екологічне право, міжнародне кримінальне право, право міжнародної безпеки, міжнародне гуманітарне право.

ФК 12. Уміння здійснювати юридичний аналіз та юридичну кваліфікацію явищ міжнародного життя на основі міжнародно-правових норм.

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Тлумачити і правильно застосовувати норми як вітчизняного, так і зарубіжного матеріального та процесуального права.

ПРН 4. Систематизовувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у міжнародному та національному праві; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного права.

ПРН 7. Досліджувати правові явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування міжнародного права з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

ПРН 9. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності й змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей національного права; міжнародного

публічного і міжнародного приватного права; європейського права і права Європейського Союзу.

ПРН 11. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів на національному і міжнародному рівнях у різних правових ситуаціях.

У результаті вивчення дисципліни «Міжнародне міграційне право» студент повинен **знати:**

- ✓ міжнародне міграційне право як галузь юридичної науки;
- ✓ принципи міжнародного міграційного права;
- ✓ предмет міжнародного міграційного права, об'єкт та норми;
- ✓ міжнародне міграційне право як навчальну дисципліну;
- ✓ міграційні процеси у сучасному світі: класифікація міграцій та мігрантів;
- ✓ сутність і види міграцій;
- ✓ історію міжнародної міграції;
- ✓ міграційні процеси до XX ст.
- ✓ сучасні тенденції міжнародної міграції;
- ✓ міграційну політику: чинники, етапи, інструменти.

Вміти:

- ✓ класифікувати міграції та виявляти мігрантів;
- ✓ охарактеризувати міграційні потоки та їх різновиди;
- ✓ виявити нелегальну міграцію;
- ✓ співвіднести поняття еміграція та імміграція;
- ✓ проаналізувати діяльність Міжнародної організації з питань міграції;
- ✓ розкрити сутність антидискримінаційної політики як принципу захисту мігрантів;
- ✓ перейняти міграційний досвід США;
- ✓ використати міграційний досвід Канади;
- ✓ оперувати поняттям «міграційний контроль».

Розуміти:

- ✓ поняття «міграційний контроль»;
- ✓ сутність гуманітарної інтервенції в сучасних міжнародних відносинах;
- ✓ права мігрантів та біженців у контексті самоствердження особистості;
- ✓ міжнародні норми міграції та міжнародно-правові документи;
- ✓ поняття «біженець» та їх класифікацію;
- ✓ право на притулок;
- ✓ діяльність УВКБ ООН та його представництво в Україні;
- ✓ сутність Шенгенської угоди;
- ✓ Маастрихтську угоду як основоположне джерело міжнародного міграційного права;
- ✓ міграційне законодавство Європи
- ✓ міграційний досвід європейських країн і імміграційне законодавство;
- ✓ імміграцію у країнах СНД;
- ✓ нелегальну міграцію та торгівлю людьми як суспільний феномен та об'єкти практичної діяльності;
- ✓ міжнародно-правові засади протидії торгівлі людьми;
- ✓ міграційна політика та «трафікінг» в країнах СНД.

Мати навички:

- ✓ застосувати законодавство у сфері міжнародного міграційного права;
- ✓ правильно оперувати основоположними поняттями у сфері міжнародного міграційного права;
- ✓ у виявленні передвісників міграційної кризи;
- ✓ розв’язувати міграційні проблеми на практиці;

- ✓ застосовувати законодавчу базу регулювання проблем мігрантів та біженців в Україні.

Опис навчальної дисципліни
Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	IV	VIII	3.0	90	15	15	-	-	60	-	залік
Заочна	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем навчальних занять	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лекц.	практ.	лаб.	інд.	срс		лекц.	практ.	лаб.	інд.	срс
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Поняття та особливості міжнародної міграції												
Тема 1. Міграційне право: поняття, сутність та основні характеристики	11	2	2	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Міграційні процеси у сучасному світі	10	1	2	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Біженці – особлива категорія у міграційних процесах	10	2	1	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Досвід країн Європи у розв'язанні міграційних проблем	11	2	2	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Разом за ЗМ1	42	7	7	-	-	28	-	-	-	-	-	-
Змістовий модуль 2. Міжнародна міграція в регіонах світу												
Тема 5. Міграційний досвід США, Канади та країн Центрально-східної Європи	12	2	2	-	-	8	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Міжнародна міграція в регіонах світу	12	2	2	-	-	8	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Міграційні процеси у сучасній Україні	12	2	2	-	-	8	-	-	-	-	-	-

Тема 8. Діяльність української діаспори	12	2	2	-	-	8	-	-	-	-	-	-
Разом за ЗМ 2	48	8	8	-	-	32	-	-	-	-	-	-
Усього годин	90	15	15	-	-	60	-	-	-	-	-	-

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1	**Міграційне право: поняття, сутність та основні характеристики** 1. Міграційне право у загальній системі права: поняття, предмет, методи, система, особливості взаємодії з іншими галузями та інститутами права 2. Міграційне право як наука 3. Основні джерела та їх характеристика 4. Концепція, завдання та структура навчального курсу
2	**Міграційні процеси у сучасному світі** 1. Міграція як вид соціального переміщення населення. 2. Масштаби міжнародної міграції у ХХ ст. 3. Класифікація міграції. Зовнішні та внутрішні міграційні переміщення. 4. Роль ООН та її спеціалізованих органів у міграційних процесах. Конвенція ООН (1951), Протокол ООН (1967) про статус біженців. 5. Міжнародна організація з міграції (МОМ) – структура, напрямки діяльності, вплив на міграційні процеси.
3	**Біженці – особлива категорія у міграційних процесах** 1. Поняття біженець у міжнародному законодавстві. Особливості статусу біженця. Загальні аспекти захисту. 2. Класифікація біженця. 3. Особиста безпека біженця. Права та обов'язки мігранта-біженця. 4. Цілі та завдання Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), Міжнародної організації праці (МОП) та інших організацій з питань захисту переселенців.
4	**Досвід країн Європи у розв'язанні міграційних проблем** 1. Діяльність Європейського Союзу та Ради Європи з вирішення міграційних проблем. Берлінський та Будапештський процеси. 2. Зміст та значення Шенгенських угод (1985-1992), Маастрихтського (1992) й Амстердамського договору (1997). 3. Основні європейські законодавчі акти про міграцію: Європейська конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів (1977) і Європейська соціальна хартія (1961). 4. Міграційна політика провідних країн західної Європи (Німеччина, Франція, Великобританія, ін.): 4.1. Країни-джерела імміграції; 4.2. Аналіз міграційного законодавства; 4.3. Вплив іммігрантів на структуру ринку зайнятості; 4.4. Позитивні і негативні наслідки імміграції.
5	**Міграційний досвід США, Канади та країн Центрально-східної Європи** 1. Міграційний досвід США. Особливості міграційного законодавства. Отримання «Грін-карти» – американське ноу-хау. 2. Міграційний досвід Канади. 3. Міграційна політика країн Центрально-східної Європи.
6	**Міжнародна міграція в регіонах світу** 1. Міжнародна міграція в Європі. 2. Трудова, вимушена і нелегальна міграція в Європі. 3. Міграція в окремих європейських країнах. 4. Міжнародна міграція в Азії. 5. Міжнародна міграція в Північній Америці. 6. Міжнародна міграція в Південній Америці. 7. Міжнародна міграція в Африці. 8. Міжнародна міграція в Австралії і Океанії.

	9. Основні причини сучасної міжнародної міграції в Україні. 10. Основні міграційні показники України, їх динаміка. 11. Міграція на постійне місце проживання і тимчасова трудова міграція.
7	**Міграційні процеси у сучасній Україні** 1. Законодавство України з питань міграції: загальний огляд. 2. Концепція державної міграційної політики. Діяльність і повноваження органів Державної виконавчої влади. 3. Діяльність МОМ і УВКБ ООН, інших НГО в Україні 4. Інтеграція в українське суспільство депортованих (на прикладі кримськотатарського народу).
8	**Діяльність української діаспори** 1. Міграція українців за кордон. Українська діаспора. 2. Чотири хвилі міграції українського населення (кінець XIX – початок XX ст.). 3. Соціальна та політична інтеграція української спільноти в країні перебування. 4. Проблеми гастарбайтерства, заробітчанства українців – як різновид трудової міграції. «Відплив умів» – український контекст.

Тематика практичних занять з переліком питань

№	Назва теми
1	**Міграційне право: поняття, сутність та основні характеристики** 1. Міграційне право у загальній системі права: поняття, предмет, методи, система, особливості взаємодії з іншими галузями та інститутами права 2. Міграційне право як наука 3. Основні джерела та їх характеристика 4. Концепція, завдання та структура навчального курсу
2	**Міграційні процеси у сучасному світі** 1. Міграція як вид соціального переміщення населення. 2. Масштаби міжнародної міграції у XX ст. 3. Класифікація міграції. Зовнішні та внутрішні міграційні переміщення. 4. Роль ООН та її спеціалізованих органів у міграційних процесах. Конвенція ООН (1951), Протокол ООН (1967) про статус біженців. 5. Міжнародна організація з міграції (МОМ) – структура, напрямки діяльності, вплив на міграційні процеси.
3	**Біженці – особлива категорія у міграційних процесах** 1. Поняття біженець у міжнародному законодавстві. Особливості статусу біженця. Загальні аспекти захисту. 2. Класифікація біженця. 3. Особиста безпека біженця. Права та обов'язки мігранта-біженця. 4. Цілі та завдання Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), Міжнародної організації праці (МОП) та інших організацій з питань захисту переселенців.
4	**Досвід країн Європи у розв'язанні міграційних проблем** 1. Діяльність Європейського Союзу та Ради Європи з вирішення міграційних проблем. Берлінський та Будапештський процеси. 2. Зміст та значення Шенгенських угод (1985-1992), Маастрихтського (1992) й Амстердамського договору (1997). 3. Основні європейські законодавчі акти про міграцію: Європейська конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів (1977) і Європейська соціальна хартія (1961). 4. Міграційна політика провідних країн західної Європи (Німеччина, Франція, Великобританія, ін.): 4.1. Країни-джерела імміграції; 4.2. Аналіз міграційного законодавства; 4.3. Вплив іммігрантів на структуру ринку зайнятості; 4.4. Позитивні і негативні наслідки імміграції.
5	**Міграційний досвід США, Канади та країн Центрально-східної Європи** 1. Міграційний досвід США. Особливості міграційного законодавства. Отримання «Грін-карти» – американське ноу-хау. 2. Міграційний досвід Канади.

	3. Міграційна політика країн Центрально-східної Європи.
6	**Міжнародна міграція в регіонах світу** 1. Міжнародна міграція в Європі. 2. Трудова, вимушена і нелегальна міграція в Європі. 3. Міграція в окремих європейських країнах. 4. Міжнародна міграція в Азії. 5. Міжнародна міграція в Північній Америці. 6. Міжнародна міграція в Південній Америці. 7. Міжнародна міграція в Африці. 8. Міжнародна міграція в Австралії і Океанії. 9. Основні причини сучасної міжнародної міграції в Україні. 10. Основні міграційні показники України, їх динаміка. 11. Міграція на постійне місце проживання і тимчасова трудова міграція.
7	**Міграційні процеси у сучасній Україні** 1. Законодавство України з питань міграції: загальний огляд. 2. Концепція державної міграційної політики. Діяльність і повноваження органів Державної виконавчої влади. 3. Діяльність МОМ і УВКБ ООН, інших НГО в Україні 4. Інтеграція в українське суспільство депортованих (на прикладі кримськотатарського народу).
8	**Діяльність української діаспори** 1. Міграція українців за кордон. Українська діаспора. 2. Чотири хвилі міграції українського населення (кінець XIX – початок XX ст.). 3. Соціальна та політична інтеграція української спільноти в країні перебування. 4. Проблеми гастарбайтерства, заробітчанства українців – як різновид трудової міграції. «Відплив умів» – український контекст.

Завдання для самостійної роботи студентів

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом і виконується в позааудиторний час, передбачений тематичним планом навчальної дисципліни.

Під час вивчення навчальної дисципліни студенти повинні навчитися самостійно мислити, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опановувати практичні навички прийняття правових рішень. Відповіді на питання повинні бути законспектовані, їхнє викладення має бути стислим і чітким, обов'язковими є посилання на використані джерела. Форма контролю самостійної роботи – перевірка конспекту або обговорення на семінарському занятті. Питання, відведені для самостійної роботи, виносяться на поточний, модульний і підсумковий семестровий контроль.

З метою самостійного визначення рівня засвоєння теоретичного матеріалу студентам пропонуються питання для самоконтролю набутих знань.

№	Назва теми	Завдання для самостійної роботи	К-сть год.
1	Міграційне право: поняття, сутність та основні характеристики	Здійснити аналіз співвідношення міграційного права з суміжними галузями права (конституційним, адміністративним, міжнародним публічним правом), визначивши чіткі критерії розмежування їх предметів регулювання. Скласти структурно-логічну схему (ієрархічну класифікацію) джерел міграційного права України, виокремивши національні нормативно-правові акти, міжнародні договори та акти м'якого права (soft law). Сформувати глосарій базових категорій міграційного права (міграція, мігрант, біженець, шукач притулку, неврегульований мігрант, особа без громадянства) із посиланням на відповідні дефініції в національному законодавстві та міжнародних конвенціях.	7

		Підготувати аналітичну довідку щодо сучасних тенденцій та викликів у розвитку науки міграційного права в умовах глобалізаційних процесів та масштабних міграційних криз (зокрема, в контексті масового переміщення осіб через збройні конфлікти).	
2	Міграційні процеси у сучасному світі	Здійснити порівняльно-правовий аналіз Конвенції ООН 1951 року та Протоколу 1967 року про статус біженців, виокремивши еволюцію критеріїв надання міжнародного захисту (зокрема, обґрунтувати значення скасування географічних та часових обмежень). Розробити розгорнуту класифікаційну матрицю видів міграційних переміщень (за причинами, строками, правовим статусом, територіальними межами), підібравши актуальні приклади з сучасної міжнародної практики для кожного з видів. Підготувати аналітичний огляд (міні-дослідження) на тему «Еволюція масштабів глобальної міграції: від ключових хвиль XX століття до сучасних міграційних криз», оцінивши вплив цих процесів на соціально-економічний розвиток держав-донорів та держав-реципієнтів. Дослідити мандат та напрямки діяльності Міжнародної організації з міграції (МОМ), склавши оглядову довідку щодо ключових програм та гуманітарних ініціатив, які МОМ реалізує на території України в умовах сучасних викликів.	7
3	Біженці – особлива категорія у міграційних процесах	Здійснити порівняльний аналіз правового статусу біженця, особи, яка потребує додаткового захисту, та особи, якій надано тимчасовий захист (на прикладі Директиви ЄС 2001/55/ЕС), розробивши критеріальну таблицю (підстави надання, строк дії статусу, обсяг соціально-економічних прав). Скласти розширену класифікацію категорій осіб, які вимушено залишають країну походження (біженці «на місці» (sur place), екологічні/кліматичні біженці, особи, що рятуються від збройних конфліктів), визначивши межі застосування до них норм класичного міжнародного права біженців. Проаналізувати гарантії дотримання принципу невислання (non-refoulement) як основи особистої безпеки біженця, підготувавши письмові анотації до двох тематичних рішень Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) або відповідних комітетів ООН. Підготувати аналітичну довідку щодо ролі УВКБ ООН та Міжнародної організації праці (МОП) у формуванні глобальної системи захисту вимушених переселенців, акцентувавши увагу на практичних механізмах забезпечення доступу біженців до легального ринку праці.	7
4	Досвід країн Європи у розв’язанні міграційних проблем	Прослідкувати еволюцію інституційних та правових механізмів регулювання міграції в Європейському Союзі, підготувавши порівняльну таблицю впливу Шенгенських угод, Маастрихтського та Амстердамського договорів на формування єдиного європейського міграційного простору. Дослідити значення міждержавних консультативних платформ, розробивши аналітичну довідку щодо цілей, етапів розвитку та практичних результатів Берлінського і Будапештського процесів у сфері управління	7

		міграцією та протидії нелегальному перетину кордонів. Здійснити порівняльний аудит міграційних політик двох держав Західної Європи (на вибір: Німеччина, Франція, Велика Британія), оцінивши специфіку національного законодавства щодо залучення іноземної робочої сили, програми соціальної інтеграції та вплив іммігрантів на структуру національного ринку праці. Проаналізувати стандарти захисту прав трудових мігрантів у системі Ради Європи, опрацювавши ключові гарантії, закріплені в Європейській соціальній хартії (1961) та Європейській конвенції про правовий статус трудящих-мігрантів (1977), у контексті забезпечення рівності умов праці та соціального захисту.	
5	Міграційний досвід США, Канади та країн Центрально-східної Європи	Дослідити інструменти та специфіку міграційного законодавства США, здійснивши правовий аналіз процедури отримання статусу постійного резидента (Green Card) через диверсифікаційну лотерею (Diversity Visa Program) порівняно з програмами професійної (Employment-Based) та сімейної імміграції. Проаналізувати канадську модель залучення іноземців, розробивши оглядову довідку щодо функціонування системи бального оцінювання (зокрема, платформи Express Entry) та її ефективності у забезпеченні національного ринку праці висококваліфікованими спеціалістами. Здійснити порівняльний аналіз міграційної політики двох країн Центрально-Східної Європи (на вибір, наприклад, Польщі та Чехії), оцінивши їхню трансформацію з країн еміграції на країни призначення, а також специфіку спрощених процедур працевлаштування для іноземців. Скласти зведену порівняльну таблицю концептуальних відмінностей між міграційними системами «класичних» іммиграційних держав (США, Канада) та сучасними підходами країн Центрально-Східної Європи за критеріями: політика натуралізації, інтеграційні програми, квотування та механізми захисту національного ринку праці.	8
6	Міжнародна міграція в регіонах світу	Здійснити геодемографічний та порівняльно-правовий аналіз міграційних процесів у двох макрорегіонах світу на вибір (наприклад, Азія та Африка, або Північна Америка та Австралія), виокремивши ключові чинники (push та pull фактори), що формують основні міжконтинентальні та внутрішньорегіональні міграційні коридори. Проаналізувати співвідношення трудової, вимушеної та нелегальної (неврегульованої) міграції в сучасній Європі, підготувавши аналітичну довідку щодо впливу неврегульованих міграційних потоків на соціально-економічну стабільність та безпекову архітектуру окремих країн ЄС. Дослідити динаміку основних міграційних показників України за останнє десятиліття, розробивши матрицю причинно-наслідкових зв'язків між внутрішніми та зовнішніми кризами (економічними, безпековими) і трансформацією України з держави-донора трудових мігрантів у державу масового вимушеного переміщення. Скласти порівняльну характеристику правових	8

		режимів, демографічних та економічних наслідків тимчасової (циркулярної) трудової міграції і виїзду на постійне місце проживання (ПМП), базуючись на актуальному міграційному досвіді України.	
7	Міграційні процеси у сучасній Україні	Здійснити систематизацію законодавства України у сфері міграції, склавши ієрархічну схему нормативно-правових актів та проаналізувавши співвідношення положень законів України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» і Концепції державної міграційної політики. Підготувати аналітичний огляд функціональної структури органів державної виконавчої влади України, що реалізують та забезпечують формування міграційної політики (зокрема, Державної міграційної служби, Міністерства внутрішніх справ, Державної прикордонної служби), розмежувавши їхні контрольно-наглядові, адміністративні та сервісні повноваження. Дослідити інституційну взаємодію між державними органами України та міжнародними й неурядовими організаціями (Представництвом МОМ в Україні, УВКБ ООН, громадськими об'єднаннями), склавши перелік та характеристику спільних проєктів у сфері гуманітарного реагування, правової допомоги та моніторингу дотримання прав мігрантів і вимушених переселенців. Проаналізувати нормативно-правові та практичні механізми відновлення прав та інтеграції в українське суспільство осіб, які зазнали насильницького переміщення (депортації), на прикладі кримськотатарського народу, виокремивши ключові етапи становлення законодавства про статус відновлених у правах осіб та сучасні виклики захисту прав корінних народів.	8
8	Діяльність української діаспори	Здійснити історико-демографічний аналіз чотирьох хвиль української еміграції, розробивши розгорнуту хронологічну таблицю із визначенням ключових причин, основної географії розселення та соціально-професійного портрета мігрантів кожної з хвиль. Підготувати аналітичне міні-дослідження щодо моделей соціальної, культурної та політичної інтеграції української спільноти у країнах перебування (на прикладі держав Північної Америки або Західної Європи), оцінивши роль світових діаспорних організацій (наприклад, Світового Конґресу Українців) у збереженні національної ідентичності. Провести критичний аналіз соціально-економічних наслідків сучасної масової трудової міграції та феномену «відпливу умів» для демографічної безпеки і економіки України, запропонувавши потенційні інституційні механізми стимулювання циркулярної міграції та повернення висококваліфікованих фахівців. Дослідити правовий статус закордонного українця, проаналізувавши положення відповідного профільного Закону України, та розробити пропозиції щодо вдосконалення державної політики співпраці з українською діаспорою з метою захисту їхніх прав та залучення потенціалу діаспори до повоєнної відбудови України.	8

Критерії оцінювання самостійної роботи студента

Самостійна робота оцінюється за результатами перевірки конспектів, письмових завдань (есе, рефератів), ведення термінологічного словника, виконання тестів та обговорення матеріалу відповідно до таких критеріїв:

5 балів - здобувач у повному обсязі володіє матеріалом, глибоко та всебічно розкриває зміст питань для самостійного опрацювання. Відповіді чітко та стисло законспектовані. Здобувач самостійно й аргументовано викладає матеріал під час обговорення, робить обов'язкові посилання на джерела та використовує як обов’язкову, так і додаткову літературу.

4 бали - здобувач на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, впевнено та обґрунтовано його викладає. У підготовленому конспекті зміст питань розкрито з використанням переважно обов'язкової літератури. Здобувач допускає лише поодинокі несуттєві неточності, які здатний виправити самостійно.

3 бали - здобувач загалом володіє матеріалом та викладає його основний зміст, проте робить це без глибокого всебічного аналізу та аргументації. Матеріал підготовлено без використання всієї необхідної літератури. Здобувач допускає окремі суттєві неточності та помилки під час відповіді.

2 бали - здобувач лише фрагментарно або частково володіє матеріалом, викладає його поверхово, неповно і без належного обґрунтування. Під час обговорення здобувач плутається в базовій термінології, не здатний до самостійної аргументації та потребує навідних питань від викладача.

1 бал - здобувач мінімально володіє навчальним матеріалом. Він не в змозі викласти зміст питань самостійної роботи, не розуміє теоретичного матеріалу та допускає суттєві помилки.

Методи навчання

Викладання засноване на тісній взаємодії між викладачем та здобувачем із використанням інтерактивних методів з тим, щоб допомогти студентам розвивати аналітичні навички, здатність до логічно-обґрунтованої аргументації та розуміння міжнародно-правових аспектів з позицій доктрини та принципу верховенства права. Під час лекційних занять, в основному, використовуються пояснювально-ілюстративний, пізнавально-пошуковий та інтерактивний методи навчання і викладання: пояснення нового матеріалу, що має проблемний характер, у формі повідомлень, дискусій, консультацій, розв’язання ситуативних завдань, із застосуванням новітніх інформаційно- комунікаційних технологій; організація лекції у формі, коли студенти можуть аргументовано висловлювати свої погляди та аналізувати позиції різних країн, демонстрація презентацій, інтерактивних платформ, віртуальних екскурсій до європейських інституцій тощо з тематики лекційного заняття.

Поєднання компетентнісного та інтерактивного підходів становить основу організації та проведення практичних занять з дисципліни. Використовується індивідуальна або групова робота, що передбачає колоквіуми, дебати, розв’язання реальних кейсів, завдань, які вимагають збору, систематизації та аналізу інформації з національних і міжнародних джерел, її міжнародно-правової оцінки. Окрім цього, застосовується метод використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема демонстрація презентацій, доповідей, рефератів, есе, колективна робота з нормативною базою.

Для забезпечення ефективного засвоєння міждисциплінарного матеріалу у процесі викладання освітнього компонента використовується комплексний підхід, що поєднує традиційні та інноваційні методи навчання.

Система контролю та оцінювання
Методи контролю

Поточний контроль здійснюється на практичних заняттях шляхом усного та письмового опитування, бліц-опитування, перевірки конспектів самостійної роботи, виконання тестових завдань (у тому числі загальних тестів з питань, винесених на самостійне опрацювання),

розв'язання кейсів, аналізу рішень ЄСПЛ, підготовки есе, рефератів, глосаріїв, схем і презентацій. Оцінювання проводиться за чіткими критеріями з урахуванням повноти, аргументованості, самостійності та правильності посилань на джерела.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку. Результати поточного контролю (максимум 50 балів) та заліку (максимум 50 балів) сумуються і переводяться у національну шкалу та шкалу ЄКТС відповідно до затвердженої системи оцінювання.

Форми проведення занять: лекції, практичні заняття. Організація роботи слухачів передбачає понятєво-категоріальний масив з кожної теми, контрольні питання та самостійні завдання, роботу з науковою літературою, а також розв'язання проблемних ситуацій та дослідно-творчих завдань.

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- тестування за принципами ЗНО на основі комп'ютерних технологій(стандартизовані тести);
- контрольні роботи;
- реферати;
- есе;
- дайджести;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль: здійснюється на заняттях шляхом індивідуального та фронтального усного опитування, бліц-опитування; письмових самостійних робіт (есе, рефератів, написання тематичних глосаріїв тощо); ведення термінологічного словника; виконання практичних (індивідуальних та групових) завдань; підготовки та захисту відповідних схем, таблиць, діаграм, графіків; розв'язання кейсів з практичних завдань та задач-казусів; аналізу та обґрунтування (чи заперечення) судових рішень; взаємоконтролю магістрів у парах та малих групах; самоконтролю тощо.

Форма підсумкового контролю: залік.

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях та набутих практичних навичок під час виконання індивідуальних завдань.

Критерії поточного оцінювання знань студентів

Усний виступ та виконання письмового завдання, під час практичного заняття, тестування з теми практичного заняття	**Критерії оцінювання**
5 балів	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
4 бали	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в

	основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
3 бали	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.

Доповнення виступу:

2 бали – отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

1 бал отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Суттєві запитання до доповідачів:

2 бали отримують студенти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

1 бал отримують студенти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

Експрес-контроль:

2 бали нараховуються студентам, які вільно володіють усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлюють свої думки.

1 бал отримують студенти, які частково володіють матеріалом та можуть окреслити лише деякі проблеми теми.

Критерії підсумкового оцінювання знань з навчальної дисципліни

Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що здійснюється в університеті у формі заліку. На підсумковий семестровий контроль виносяться питання, задачі, ситуаційні завдання тощо, що передбачають перевірку розуміння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу дисципліни в цілому та рівня сформованості відповідних компетентностей після опанування курсу. Підсумковий семестровий контроль оцінюється від 0 до 100 балів і переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС:

- ✓ здобувачам вищої освіти, які повністю оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, можуть дати відповіді на всі питання курсу, опанували рекомендовану літературу, виставляють оцінку **A**. При цьому оцінку – 100 балів (за шкалою ЧНУ ім. Ю.Федьковича), як виняток, можуть отримати тільки здобувачі вищої освіти, які, крім відмінних знань за програмою дисципліни, виявили активність в науково-дослідній роботі за тематикою курсу, стали призерами студентських олімпіад, виступали на конференціях тощо;
- ✓ здобувачам вищої освіти, які оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, проте у відповідях допустили незначні неточності, ставлять оцінку **B**;
- ✓ здобувачам вищої освіти, які в основному оволоділи програмою навчальної дисципліни на продуктивному рівні, проте у відповідях допускають несуттєві помилки, ставлять оцінку **C**;

- ✓ здобувачам вищої освіти, які показали задовільні результати оволодіння Робочою програмою навчальної дисципліни на репродуктивному рівні й при відповідях допускають помилки, ставлять оцінку **D**;
- ✓ здобувачам вищої освіти, які виявили мінімально достатній рівень знань з дисципліни, необхідний для продовження навчання, вивчили основні терміни курсу та орієнтуються в матеріалі базового підручника, ставлять оцінку **E**.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами вивчення дисципліни отримали незадовільні оцінки **FX** або **F**, повинні додатково виконати індивідуальні завдання для підвищення рівня своїх знань і при оцінці FX повторно перескласти підсумковий контроль, а при оцінці F пройти повторний курс вивчення дисципліни зі складанням підсумкового контролю.

Підсумкова оцінка, як показник результатів вивчення навчальної дисципліни, складається із сумарної кількості балів за поточне оцінювання – **50 балів** та підсумкового модуль-контролю (залік) – **50 балів,** за **100-бальною університетською шкалою.**

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (*аудиторна та самостійна робота*)								Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2					
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	50	100
7	6	6	6	6	7	6	6		

Т1, Т2 ... Т8 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Міграційне право: поняття, сутність та основні характеристики
2. Міграційне право у загальній системі права: поняття, предмет, методи, система, особливості взаємодії з іншими галузями та інститутами права
3. Міграційне право як наука
4. Основні джерела та їх характеристика
5. Концепція, завдання та структура навчального курсу
6. Міграційні процеси у сучасному світі
7. Міграція як вид соціального переміщення населення.

8. Масштаби міжнародної міграції у ХХ ст.
9. Класифікація міграції. Зовнішні та внутрішні міграційні переміщення.
10. Роль ООН та її спеціалізованих органів у міграційних процесах. Конвенція ООН (1951), Протокол ООН (1967) про статус біженців.
11. Міжнародна організація з міграції (МОМ) – структура, напрямки діяльності, вплив на міграційні процеси.
12. Біженці – особлива категорія у міграційних процесах.
13. Поняття біженець у міжнародному законодавстві. Особливості статусу біженця. Загальні аспекти захисту.
14. Класифікація біженця.
15. Особиста безпека біженця. Права та обов'язки мігранта-біженця.
16. Цілі та завдання Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), Міжнародної організації праці (МОП) та інших організацій з питань захисту переселенців.
17. Досвід країн Європи у розв'язанні міграційних проблем»
18. Діяльність Європейського Союзу та Ради Європи з вирішення міграційних проблем. Берлінський та Будапештський процеси.
19. Зміст та значення Шенгенських угод (1985-1992), Маастрихтського (1992) й Амстердамського договору (1997).
20. Основні європейські законодавчі акти про міграцію: Європейська конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів (1977) і Європейська соціальна хартія (1961).
21. Міграційна політика провідних країн західної Європи (Німеччина, Франція, Великобританія, ін.)
22. Країни-джерела іммміграції;
23. Аналіз міграційного законодавства;
24. Вплив іммігрантів на структуру ринку зайнятості;
25. Позитивні і негативні наслідки імміграції.
26. Міграційний досвід США. Особливості міграційного законодавства. Отримання «Грін-карти» – американське ноу-хау.
27. Міграційний досвід Канади.
28. Міграційна політика країн Центрально-східної Європи.
29. Міжнародна міграція в Європі.
30. Трудова, вимушена і нелегальна міграція в Європі.
31. Міграція в окремих європейських країнах.
32. Міжнародна міграція в Азії.
33. Міжнародна міграція в Північній Америці.
34. Міжнародна міграція в Південній Америці.
35. Міжнародна міграція в Африці.
36. Міжнародна міграція в Австралії і Океанії.
37. Основні причини сучасної міжнародної міграції в Україні.
38. Основні міграційні показники України, їх динаміка.
39. Міграція на постійне місце проживання і тимчасова трудова міграція.
40. Законодавство України з питань міграції: загальний огляд.
41. Концепція державної міграційної політики. Діяльність і повноваження органів Державної виконавчої влади.
42. Діяльність МОМ і УВКБ ООН, інших НГО в Україні
43. Інтеграція в українське суспільство депортованих (на прикладі кримськотатарського народу).
44. Міграція українців за кордон. Українська діаспора.
45. Чотири хвилі міграції українського населення (кінець XIX – початок XX ст.).
46. Соціальна та політична інтеграція української спільноти в країні перебування.
47. Проблеми гастарбайтерства, заробітчанства українців – як різновид трудової міграції. «Відплив умів» – український контекст.

Зарахування результатів неформальної освіти

Індивідуальна траєкторія здобувача вищої освіти у процесі вивченні навчальної дисципліни також реалізується через участь у неформальній/інформальній освіті.

Зарахування результатів неформальної освіти здійснюється на основі Порядку визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (URL: https://media.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf).

За наявності належного сертифіката здобувачу освіти нараховується **3 бали** за відповідну тему, що прирівнюється до оцінювання виконання завдань практичного заняття. До зарахування приймаються результати проходження окремих тем дисципліни на авторитетних онлайн-платформах, наприклад, Coursera, Prometheus, навчальних курсів HELP.

Рекомендована література

Основна

1. Харитонов, Р. Ф., Харитонов, Р. Ф., Чайковський, Ю. В., & Чайковський, Ю. В. (2022). Міжнародне міграційне право: навчально-методичний посібник. URL: https://dspace.onua.edu.ua/bitstreams/a0afb2a5-071a-439a-bc79-316e72e5569b/download.
2. Європейська конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів від 24 листопада 1977 року. № 994_138. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_138#Text.
3. Європейська соціальна хартія (переглянута) від 3 травня 1996 року. № 994_062. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text.
4. Конвенція про скорочення безгромадянства від 30 серпня 1961 року. № 995_222. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222#Text.
5. Конвенція про статус біженців від 28 липня 1951 року. № 995_011. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text.
6. Міжнародна конвенція про захист прав всіх трудящих-мігрантів та членів їх сімей від 18 грудня 1990 року. № 995_203. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_203#Text.
7. Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, від 15 листопада 2000 року. № 995_795. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_795#Text.
8. Протокол проти незаконного ввезення мігрантів сухопутним, морським і повітряним шляхом, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, від 15 листопада 2000 року. № 995_796. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_796#Text.
9. Міжнародна конвенція про захист прав всіх трудящих-мігрантів та членів їх сімей від 18 грудня 1990 року. № 995_203. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_203#Text.

Додаткова

1. Дерев'янко, А. І. (2023). До проблеми визначення змісту понять «міграція»,«міграційне право» та «міграційна політика» у вітчизняній та зарубіжній літературі. Право і суспільство, 2(2), 419-425. URL: https://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2023/2_2023/part_2/62.pdf.
2. Дроботюк, К. О., & Цебенко, С. Б. Кліматичні біженці: виклики для міжнародного права прав людини. Друкується за рішенням оргкомітету відповідно до доручення Харківського національного університету внутрішніх справ від 18.09. 2024 № 72, 63. URL: https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ab141522-ff5b-4425-afd6-01cd55ab1c1b/content#page=63.
3. Крут, К. О. (2024). Міжнародний досвід визначення статусу мігрант/біженець. URL: https://dspace.univd.edu.ua/entities/publication/71ebb312-bd99-444d-b074-a7ee6ae6039b.

4. Пугач, М. В., & Пугач, М. В. (2024). Міжнародне міграційне право в умовах глобальних криз. URL: https://dspace.onua.edu.ua/bitstreams/cfb49997-2f96-4b40-899d-7e9fb5c72348/download.
5. Ратушний, С. М. (2022). Міжнародне міграційне право: історико-правові аспекти становлення. Наукові записки. Серія: Право, (13), 166-171. URL: https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/227.

Інформаційні ресурси

1. Сайт Верховної Ради України: https://rada.gov.ua/
2. Сайт Міністерства юстиції України: https://minjust.gov.ua/
3. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: www.nbuv.gov.ua
4. Київська центральна міська публічна бібліотека ім. Лесі Українки: http://lucl.lucl.kiev.ua
5. Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна: http://www.univer.kharkov.ua
6. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленко: http://korolenko.kharkov.com
7. «Правознавець» – бібліотека юридичної літератури: http://www.pravoznavec.com.ua
8. Сайт Наукової бібліотеки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського: http://abris.crimea.ua
9. Одеська національна наукова бібліотека ім. М. Горького: http://www.odnb.odessa.ua

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

- «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»: https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/;
- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича»: https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyiavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/;
- «Політикою використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича»: https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/.

Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ) під час виконання навчальних завдань:

- допускається за умови дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);
- не допускається використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;
- додаткові обмеження чи вимоги щодо використання ШІ можуть визначатися викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.